

УДК

І.Булкіна, М.Чепелюк

yartym.ia@gmail.com, chepeliuk.margo@gmail.com

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, Харків

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ В БІЗНЕС-КУЛЬТУРИ

Культура в сучасних європейських країнах є не тільки основою формування суспільства і частиною національної зовнішньої політики, а прикладом єдності норм, цінностей, ясності і чіткості правил, що об'єднують країни з різними національними культурами. Все це дозволило підвищити рівень комунікації країн-учасниць ЄС, узгодженість дій та взаємовідносин, що сприяють дотриманню інтересів різних країн та підвищенню їх добробуту. Однак визнання Європою єдиних стандартів щодо бізнес-культури, культурної політики та культурної інтеграції прийшло не з перших днів заснування Європейського союзу. Спочатку культурні аспекти не були базисом процесу європейської інтеграції.

Історія формування економічних, юридичних та політичних основ інтеграції країн Європи налічує близько 50 років, вперше поява інтересу до культурної співпраці у держав-членів Європейського Економічного Співтовариства можна спостерігати тільки з 1970-их років. Але тільки в 1983р. був прийнятий документ, в якому містився заклик до країн, що підписали «Урочисту декларацію про Європейський Союз», щоб посилити культурні зв'язки всередині Співтовариства, а також озвучувалася ідея формування єдиного культурного загальноєвропейського простору.

Ідеї Штутгартської «Урочистої декларації» знайшли своє юридичне втілення в Єдиному Європейському Акті, підписаному в 1992р. і доповненої в Ніцці в 2001р. Крім того, в 1992р. в Маастріхті був підписаний Договір про Європейський Союз, який також торкався питань культури. Відповідно до третьої статті ЄС «шанує багатство свого культурного і мовного розмаїття і піклується про збереження і розвиток європейської культурної спадщини».

Процес глобалізації, розширення і імміграція роблять ЄС полікультурною спільнотою. І для того щоб цей факт не став загрозою і проблемою для ЄС, культура розглядається як основний і навіть єдиний засіб забезпечення ефективного діалогу і співпраці між державами-членами. Саме успішна культурна політика є підставою оптимістичних очікувань, пов'язаних з результативним завершенням процесу інтеграції в ЄС: збільшенням європейського добробуту, конкурентоспроможності, творчого і новаторського потенціалу [0].

Слід зазначити, що в основі розвитку завжди лежить протиріччя. Протиріччя характеризує і актуальний стан європейської культури. З одного боку, культура виступає як щось спільне, ідентичне,

що історично й етнічно об'єднує народи Європи, об'єктивно існуючі в умовах міжкультурного діалогу. З іншого боку, культура є проявом єдиничності кожної з етнічних спільнот, рефлексією їх національної своєрідності і диверсифікації в цілому. У цьому сенсі перспектива культурного розвитку Європи бачиться ЮНЕСКО в досягненні культурної ідентичності, але на основі збереження культурного розмаїття. Йдеться про формування цілісного, єдиного культурного простору за рахунок взаємозбагачення національних культур. При цьому мається на увазі не тільки міждержавний рівень, але і полікультурні взаємодії всередині окремих країн-членів ЄС [4].

З січня 2014 р. вступила в силу нова програма "Креативна Європа". Вона розрахована на 7 років – до 2020 року включно. Бюджет програми передбачає 1,46 млрд євро. Слід враховувати, що на сьогоднішній день в ЄС 24 офіційні мови і 60 мов національних меншин. Принципова відмінність цієї програми від попередніх полягає головним чином в зміщенні акцентів зі збереження культурної спадщини на розвиток культури з урахуванням тенденцій сучасного суспільства і формування нових культурних стереотипів. Дана програма передбачає створення нової культурної парадигми, і покоління людей, вихованих в руслі загальноєвропейських цінностей. Свобода творчості, на думку авторів програми, повинна стати каталізатором соціального і економічного розвитку Європи, сприяти її подальшому розвитку і процвітанню.

Говорячи про застосування програмного методу в культурній політиці ЄС, слід відзначити одну принципову особливість - свідома відмова від загальноєвропейських, наддержавних інститутів, які б проводили і реалізовували загальну культурну політику. Члени Євросоюзу опинилися готові пожертвувати своїм суверенітетом в питаннях економіки, зовнішньої безпеки, але не в питаннях культури. Відповідно до прийнятої в Маастріхті угоди ЄС ухвалює рішення про заохочувальні заходи, не вдаючись до будь-якої гармонізації законів та підзаконних актів, прийнятих державами-членами. Виходячи з цього Європейська Комісія, яка займається питаннями культури, має тільки розподільні і рекомендаційні функції. Країни ЄС усвідомлено відмовляються від якої-небудь уніфікації в питанні культури [0;0].

Загальну систему цінностей країн ЄС як таку охарактеризувати важко через її

мультикультурність, що призводить до розмивання системи традиційних цінностей. Проте є ряд понять і категорій, які сприймаються як загальноєвропейські.

Однією з таких є поняття «свобода», що трактується досить широко і передбачає свободу слова, совісті, самої людини тощо. Тому Європейський Союз засуджує будь-які дії, які входять в протиріччя з поняттям свобода. Більш того, на юридичному рівні вони прагнуть закріпити різні свободи своїх громадян, особливо в тих питаннях і сферах, де раніше існувала певна дискримінація. Ще однією такою категорією є толерантне ставлення до норм поведінки іншої культури. З іншого боку в свідомості підростаючого покоління відносність культурних і моральних стандартів допускає можливість альтернативних моделей поведінки, що, в кінцевому підсумку, ускладнює процес інкультурації і послаблює почуття національної ідентичності. Таким чином, поступово формується покоління, у якого європейські цінності переважають над національними [0;0].

Що ж стосується цінностей ведення бізнесу в Європі можна відзначити такі поняття як мінімальний вплив держави, виробник самостійно займається реалізацією продукції, кількість підприємств регулюється тільки ринком, легкість налагодження міжнародного співробітництва.

Головним механізмом захисту будь-якого виду підприємницької діяльності в європейських країнах є стабільна і усталена нормативно-правова база. Особливо повчальний в цьому плані закон про заборону будівництва великих супермаркетів в населених пунктах, де проживає менше 40 тис. чоловік, який діє у більшості європейських держав. Це дає можливість розвивати торгівлю в невеликих приватних магазинах, що вирішує безліч проблем із зайнятістю населення і наповнення місцевих бюджетів.

Крім того, в більшості міст створюються опікунські ради малого бізнесу, які представляють його інтереси при контактах з владними структурами. Ці ж ради займаються регуляторною політикою, а також стежать за тим, щоб конкуренція на риках була справедливою. Саме вони не пускають на свої ринки конкурентів, здатних проводити демпінгову політику з метою монополізації певних секторів ринку. На відміну від українського бізнесу, який буквально задихається від різного роду посередників, будь-який європейський бізнесмен може самостійно виходити на міжнародні ринки, особливо коли мова йде про роботу в зоні єдиної валюти [4].

Ще одна цінність європейського бізнесу - його прогресивність. На перший погляд може здатися, що європейський ринок настільки щільно «заселений», що у новоспеченого підприємця немає жодного шансу прорватися на нього. Але це зовсім не так. Саме постійна спрямованість на розширення і зміцнення співпраці на міжнародній арені робить його настільки динамічним.

Ставлення до прав людини і найманих працівників в Європі дуже відрізняється від українського підходу. Розроблений ЄС перелік ознак, за якими може здійснюватися дискримінація, включає в себе 6 пунктів - це етнічне походження, стать, вік, сексуальна орієнтація, інвалідність і релігія. Найчастіше ці пункти просто включаються в процес діяльності підприємства і не виділяються в окремий блок, а дотримуються за замовчуванням.

В цілому, культура розглядається європейцями як один з базових елементів розвитку цивілізації, каталізатор розвитку суспільства і появи інновацій. Тому формування загальноєвропейської культурної політики стало необхідною умовою подальшого розвитку Євросоюзу. Однак ця політика має складний і суперечливий характер. Певна частина проблем обумовлена ідеологічною платформою культурної політики, закріпленої в документах ЄС. Основою європейської інтеграції став принцип «єдності в різноманітті» і засновники Євросоюзу виходили з ідеї збереження національної ідентичності, поваги до культурних та релігійних відмінностей, але не врахували потенційні можливості розширення ЄС. Це призвело до існування діаметрально протилежних поглядів і підходів в рамках однієї організації, що неминуче породжує конфлікти як всередині ЄС, так і на міжнародній арені. В якості пріоритетних цілей культури ЄС називає «загальноєвропейські цінності», проте не розшифровує це поняття. Така розмитість і невизначеність дає можливість дуже широкому трактуванню цих цінностей, що знову ж таки викликає зіткнення інтересів.

Список літератури

1. Семенова Н. С. Правовое регулирование научной деятельности, культуры и образования в ЕС // Правовые основы экономического и социального регулирования ЕС. Волгоград: ВолГУ, 2010. С. 427 – 447.
2. Porat, M. The Information Economy / Marc U. Porat. Office of Telecommunications Special Publications 77-12, Washington D.C.: Department of Commerce, 9. – 1977. - 23-35 pp.
3. Беляева Е. Е. Культурная интеграция как основная стратегия культурной политики Европейского Союза : монография / Е. Е. Беляева. — Москва : МПГУ, 2012. — 98 с.
4. Колобов О.А. Европа: проблемы интеграции и развития. Монография. В 2-х томах. - Т.1.История объединения Европы и теория европейской интеграции. - Ч.1. Кол. авт. /Под общей редакцией академика О.А. Колобова. – Нижний Новгород: ФМО/ИСИ ННГУ; Изд-во АГПИ им. А.П. Гайдара, 2008.
5. Hofstede G. Culture's Consequences: International Differences in WorkRelated Values, Newbury Park, CA: Sage. 1991.